

Richtlijn Forensische Geneeskunde Lijkschouw

Inhoudsopgave

1. Onderwerp en reikwijdte	2
2. Doelstelling	2
3. Toepassingsgebied	<u>2</u>
4. Uitgangspunt	2
5. Bevoegdheid	3
6. Werkwijze	3
6.1 Algemeen	
6.2 Het vaststellen van de dood	
6.3 Het vaststellen van de identiteit	
6.4 Lijkvinding	
6.5 De lijkschouw	
6.6 Overleg politie en officier van justitie tijdens en na de lijkschouw	
6.7 Controle op eventuele donatieprocedure	
6.8 Schouwverslag	
7. Archivering	5
8. Informatiebronnen	5
8.1 Literatuuroverzicht	
8.2 Website(s)	
Bijlage(n)	5
Bijlage 1: Checklist onderzoek en vastlegging lijkschouw	

Lijkschouw

1. Onderwerp en reikwijdte

Deze richtlijn beschrijft de methodiek bij de uitwendige lijkschouw van een stoffelijk overschot door een forensisch arts in de functie van gemeentelijk lijkschouwer (GL). De schouw wordt al dan niet in samenwerking met de politie uitgevoerd op de plaats waar de overledene is aangetroffen en zo nodig in een mortuarium.

Deze richtlijn voorziet in alle gevallen wanneer een behandelend arts niet overtuigd is van een natuurlijk overlijden of als er geen behandelend arts beschikbaar is.

Deze richtlijn geldt voor elke lijkschouw waarbij de GL optreedt, met uitzondering van 3 situaties waarvoor aparte richtlijnen zijn opgesteld. Deze situaties zijn:

- Euthanasie
- Overlijden in een zorg/verpleeginrichting
- "NODOK procedure" c.q. de werkwijze die daar momenteel voor gehanteerd wordt

2. Doelstelling

- Het bewerkstelligen van uniformiteit in de uitvoering van de lijkschouw door de GL.
- Het uitvoeren van de lijkschouw op de wijze van "best practice".

3. Toepassingsgebied

Deze richtlijn is de leidraad voor de GL bij uitvoering van diens onderzoek (uitwendige lijkschouw). Gemotiveerd afwijken is altijd mogelijk mits goed beschreven en beargumenteerd.

4. Uitgangspunt

- Een onafhankelijk en systematisch onderzoek naar voorgeschiedenis en toedracht van het overlijden, waarbij het gehele lichaam in samenhang met de omgeving waar het lichaam is aangetroffen dient te worden onderzocht.
- Een gemeentelijke lijkschouwer treedt niet als zodanig op, indien hij gedurende de laatste twee jaar ten aanzien van de overledene of de moeder van de doodgeborene handelingen op het gebied van de geneeskunst heeft verricht en indien tussen dezen en hem bloed- of aanverwantschap tot in de derde graad, een huwelijk of een geregistreerd partnerschap bestond of bestaat (art. 6 lid 1 WLB).
- Om systematisch en veilig te werken zal de GL vaak met de politie samenwerken.

5. Bevoegdheid

- De GL wordt door de burgemeester benoemd en mag daarom als zodanig optreden (art. 4 WLB).
- Uitsluitend artsen die als forensisch arts zijn ingeschreven in een daartoe gehouden register, worden benoemd als gemeentelijke lijkschouwer (art. 5 WLB).

6. Werkwijze

6.1 Algemeen

- Afhankelijk van de situatie zal er in meer of mindere mate sprake zijn van overleg en samenwerking tussen de GL en de politie.
- Bij behoefte aan specifieke expertise kan de GL in overleg met politie/justitie een beroep doen op expertise van derden.

6.2 Het vaststellen van de dood

- De GL verifieert bij aankomst of de dood daadwerkelijk is ingetreden.

6.3 Het vaststellen van de identiteit

- De identiteit van de overledene dient vast te staan. Het vaststellen van de identiteit is een taak van de politie.
- De GL kan de politie ondersteunen bij het vaststellen van de identiteit door een beschrijving te maken van specifieke lichaamskenmerken, zoals anatomische afwijkingen, littekens, letsels en tatoeages.

6.4 Lijkvinding

- Er is sprake van lijkvinding als plaats en/of datum van overlijden niet met voldoende nauwkeurigheid zijn vast te stellen (BW art.19 lid f). In gevallen waarbij de identiteit vaststaat en de behandelend arts overtuigd is van natuurlijk overlijden kan hij ook bij een lijkvinding het overlijden afhandelen zonder bemoeienis van de GL.
- In geval van lijkvinding dient de politie aangifte te doen bij de Ambtenaar van de Burgerlijke Stand (ABS)

6.5 De schouw

De schouw omvat de volgende onderdelen:

- Controle van de eigen veiligheid en die van andere aanwezigen.
- Kennisneming van de relevante voorinformatie van behandelend arts, ambulance personeel en/of politie ter plaatse.
- Voorkoming van contaminatie (beschermende kleding, werkwijze).
- Inspectie van de vindplaats en de omgeving van het lichaam.
- Het digitaal fotografisch vastleggen van de uitgangssituatie van het lichaam en andere bijzonderheden voordat door de GL iets wordt verplaatst of aangeraakt.

- Systematisch onderzoek van het lichaam zowel gekleed als ongekleed; dit kan zowel op de plaats waar de overledene is gevonden als later in het mortuarium plaats vinden. Keuze en argumenten dienen door de GL en de politie samen beoordeeld en afgesproken te worden.
- Temperatuurmetering in het kader van bepaling postmortaal verstreken tijd.
- Bij elke lijkschouw wordt de mogelijkheid tot het doen van postmortaal onderzoek, zoals radiologisch onderzoek en/of urine en bloedonderzoek in het kader van toxicologie, in overweging genomen.
- Vaststellen van de aard van het overlijden (natuurlijk of niet-natuurlijk; "manner of death"); een formeel, juridisch onderscheid.
- Formuleren van de meest waarschijnlijke doodsoorzaak ("cause of death"), een medisch-diagnostisch onderscheid.

Deze opsomming moet gezien worden als een leidraad waarvan beredeneerd en beargumenteerd afgeweken kan worden

6.6 Overleg politie en officier van justitie tijdens en na de lijkschouw

- Als de GL na onderzoek overtuigd is van een natuurlijk overlijden wordt een verklaring voor de ABS uitgeschreven (ex art. 7 lid 1 WLB).
- In het geval van een lijkvinding (plaats en/of datum overlijden onvoldoende bekend) met daarbij de overtuiging van natuurlijk overlijden wordt dezelfde verklaring (ex art. 7 lid 1 WLB) door de GL opgemaakt. Echter in dit geval zal de HOvJ een akte van lijkvinding opmaken voor de ABS.
- De uitwendige lijkschouw zal echter niet altijd leiden tot een volledig beeld of tot overtuiging van natuurlijk overlijden. Indien de lijkschouw niet leidt tot overtuiging van natuurlijk overlijden wordt de officier van justitie van de onderzoeksbevindingen hierover geïnformeerd. De GL licht de officier van Justitie in over de bevindingen en adviseert over mogelijk te nemen stappen. Te denken valt aan gerechtelijke sectie, beeldvormend röntgenologisch onderzoek of toxicologisch onderzoek.
- Formulering van het doel, onderzoeksvragen bij en mogelijke uitkomst van een gerechtelijke sectie dient vast onderdeel van het overleg tussen de politie, de forensisch arts en de Officier van Justitie te zijn.

6.7 Controle op eventuele donatieprocedure

- Hoewel het formeel niet de taak van de GL is, kan het zo zijn dat de GL onderzoek moet doen om na te gaan of de overledene voor orgaan- of weefseldonatie in aanmerking komt. Zie hiervoor de richtlijn orgaan donatie.

6.8 Schouwverslag

De bevindingen van de schouw worden vastgelegd in een schouwverslag. In geval de GL niet overtuigd is van een natuurlijk overlijden wordt dit verslag verzonden aan de Officier van Justitie. Het schouwverslag wordt opgesteld in leesbaar, begrijpelijk Nederlands waarbij medisch jargon dient te worden vermeden.

- Het schouwverslag van de forensisch arts bestaat uit drie onderdelen:
 1. een weergave van de situatie en een beschrijving van de medische voorgeschiedenis, voor zover relevant voor het forensisch opsporingsonderzoek;
 2. een systematische weergave van de tijdens de schouw onderzochte en waargenomen feiten en omstandigheden vanuit forensisch medisch perspectief;
 3. de conclusies uit 1 en 2.

Het schouwverslag aan de OvJ dient ook een advies te bevatten over eventuele vervolgstappen vanuit forensisch medisch perspectief.

7. Archivering

- Een kopie van het verslag aan de officier van justitie dient bewaard te worden in het eigen medisch dossier. Hiervoor gelden de zelfde regels als bij bewaren en opslaan van elk ander medisch dossier.
- Digitale foto opslag van situatie en bevindingen maakt daar deel van uit.
- De checklist bij deze richtlijn geldt als geheugensteun tijdens de lijkschouw en niet als verslag voor de Officier van Justitie; de checklist mag worden ingevuld, verplicht is dat niet.

8. Informatiebronnen

8.1 Literatuuroverzicht:

- Handboek forensische en penitentiaire geneeskunde, W.L.J.M. Duijst en C.Das (red), uitgeverij Maklu, 2011
- De lijkschouw in de praktijk; Das en Reijnders, uitgeverij Prelum, 2007
- Verwarring bij lijkvinding, Medisch contact Nr. 44 - 29 oktober 2003 Jaargang 2003
Auteur C. Das
 - Over lijken. De dood en daarna vanuit juridisch-medisch perspectief, Wilma Duijst en Tatjana Naujocks, uitgeverij Maklu, 2015

8.2 Website

Bijlage(n)

Bijlagen van deze FM-richtlijn lijkschouw zijn:

1. Checklist onderzoek en verslaglegging: 1 uitgebreide variant en 1 verkorte variant: de GL/forensisch arts mag zelf kiezen welke checklist te gebruiken.